

անոր հետ և հասկացալ իր կեանքը: Ան ինծի բացատրեց իր կենսա-գրական աշխատքը:

«Ես օր մը տունս կը գտնուէի երբ ոստիկան մը ներկայացաւ եւ ըսաւ որ ոստիկանացուք զիս կ'ուզէ: Գաջի: Երբ հոն հասաւ սկսեալ ինծի հարցներ հայ քովիթէ-ներու և ֆէտայիներու մասին: Ես ամէն բան ուրացայ: Սկսան զիս ծնծել փայտերով և բերքերով: Դու-սանատեցայ կեանքս և ուզեցի մեռնիլ: Երբ դանակ մը կար, ար-տաքինը երթաւ: ատարկութեամբ անոնց ներկայութեան հետագայ և հոն սկսաւ կտրել ամորթիքներս: արիւնը հոսեցաւ հեղեղի պէս: Գրե-կալ արիւնիւտայ վիճակի մէջ եւ իրկոյն մարեցայ դրան առջև: Ու-տիկաններ եկան, արթնցուցին, զնցըր տուին: Բիւ մը հանգստա-ցայ: Երբէն սկսան միկնոյն հար-ցումներ ուղղել և ծնծել զիս: Ե-րբէն մարեցայ, այս անգամ հեռա-նոցից փոխարեցին:»

Երբ հայը կը պատմէր այս սքանչելի պատմութիւնը, քննեցի անոր ձեռքերը և տեսայ որ դառա-կի տեղերը դեռ յայտնի են:

Յակոբ իր այս քաջամները պատմեց ինծի և խոջործ որ եթէ ողջ մնաւ, այս պատմածները գրեմ Անիկիկայի մէջ հրատարակուող «Հայրենիք» թերթին, որովհետեւ հոն գտնուող եղբայրը կարապետ կարգայ և տեղակայ:

Գեո ուրիշ բազմաթիւ հայերու հետ տեսակցեցաւ տարագրութեան ճամբան լիքայ և տեսայ որ բոլորն ալ զարհուրանք կ'զգան թիւը կատարութեան իրենց հանդէպ ի գործ դրած վարդապետներէն:

Բանտի մէջ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

Քանի որ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

Քանի որ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

Քանի որ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

Քանի որ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

Քանի որ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

Քանի որ ինձ հետ գտնուող հայերը քիչ վերջ զրկուեցան իւր-բերը, ոչ ոք պատերազմական ատեա-նի առջև դատուելու համար: Լուր ստի որ անոնք հանգիստ հասած են ինքրեքը: Հոն ուղեցին մասն-տական ըլլալ, ապտուտելու համար:

ՍԱՐԱՍԱՓԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՉ

ՊՈԼՇԵՒԿԵԱՆ ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՒԱՅԻՆ ԻՆՉ ՀՆԱՐՔՆԵՐ ԿԸ ՍՏԵՂԾԵ

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԱՐՉԱՐԵԼՈՒ՝ ՍԵՌՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ահա երևակայեցէ՛ք կենանքը թիւորներու մէջ:

— Այ՛ զոքստ, ոչ կ'օշիկ, ոչ ճերմակեղէն, իսկ անուոցի համար ինչ որ կ'ընաք տալ չան մը: Անոնք միայն կ'ընան զոքստեցիլ անուոց մը անուոց: Երբեք կը յաջողին կատարել շան աշխատանքը: Այլ անուոցն է քիչ մը և քիչ մը արտուր, որ պատրաստուած է հո-տած ձուկով: Միւսները կը ստա-նան միայն կտոր մը ևս, բայց ոչ թէ իրիկուր աշխատանքին յետոյ, այլ յաջորդ ատուելու: Անոնք որ չկրցան աւարտել աշխատանքը, ար-տաքիններէն ներս: Մտիկուած են քանաչ միւսին վրայ, անուո-ցին մէջ:

Արտարական մը կը պատմէ թէ երկաթուղիի ինտութեան մը ըն-թացքին, որ Տ քիւլմէթը անկի երկար չէր, մեռան 10 հազար հո-գի: Ուրիշ գիծի մը չինութեան տ-անն, որ 30 քիւլմէթ երկար, հի-տեղ ինկան կամ մեռան 65 հազար հոգի:

Կ'ուզէ՞ք Գրքանի մը տեղե-կութիւնները անք ձեզի քաղաքա-կաններու կրած «կարգապահական պատմութեան» մասին: Ահա որ-բան, անկարելի է նոյն իսկ կար-դալը: Այսպէս ու հրացանին կոթ-քով կ'ընէ, ատուք մարտուք զը-րամի պէս տոլորական զործածու-թեան յարմար բաներ են: Բուն հոգի:

«Ես ձեռքով սպաննեցի իսպա-հանան, ժամտարմանը հաւաքուե-ցանք: Զանազան թան մը հարիւր մէջի: հեռու կիցուցինք և զուխ-տական ըլլալով փրկուի թիւն չկար իրենց: Անոնք չսկսեցան հարցուցի-ն ինձ թէ՛ ճամբան պիտի մեղմունի՝ զիսին, ես հաւատարմացուի որ իմանց մը չ'սպանաւ իրենց: Եստ-գուն մնային իմ խախտուածքնե-րէս: Անոնցմէ մտածեք բանտի մէջ ինձ կ'ընէին թէ՛ հայերը արժանի էին այս վախճանին, որովհետեւ արթուն և պատրաստ չկեցան: Չէին զիտեր խեղճերը որ անհետադու-թիւն ունեցող տէրութիւն մը այս սատկան անողորմ կ'ընէ ըլլալ իր հպարտակ ժողովուրդին հանդէպ: Հայերը միկն և իր թիւքը կատա-վարութիւնը այս տարզի որդու-մը տուաւ, ոչ մէկ թիւքը չ'սպան-նեցին: Եթէ հայերը քիչ մը հեռա-տես ըլլային, այսքան աժան չէին փճանար:»

ՉԱՐԱՐՈՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ

Տիարպէթի գտնուած միջոցի հինգ հայեր կը գտնուէին ինձ հետ, որոնք ճամբու ընկերներս եղած էին: Ձիւ բանտին հանդէպ: Ես ազատ եղած միջոցի կ'երթայի բանտ և կը հարցնէի անոնցմասին: Կ'ընէին թէ՛ անոնք սպանուեալ են: Եստ ցաւ կ'զգայի և կը յոգ-ւեմ:

Օր մը ժամտարման մը տեսայ որ մտանակին սեղի հետ բանտար-կուած էր: Անոր հարցուցի թէ՛ ինչ գիտէ մեր հայ ընկերներու մասին: ան գոհուականութեամբ մը ըսաւ:

(Շար)

պատմութեան մէկը կը կայանայ մերկ կամ չաղկիւղ կանգնի դու-րք, երբ կը ձիւնէ կամ քարերը կը ճաթին ստեղծ: Դեռուր թէ զիս-նան բոլորն ալ այս պատմութիւն, նոյն իսկ 20 վարկերն են: Ես սա-կայն մէկ ժամ հրաման կը տուի զուրք կենալու: Երբեք մերկ կամ «յանցաւոր» կը նետեն խոց մը, թաց աւազին վրայ, բոլորովին մերկ, տարի՛ղջ գիծեր մը: Դեռուր յանցաւորը մազերը կը փետտէ, — այնքան անհնազորութիւն է տառա-պանքը:

Ես սակայն պատմութեանու ա-մենէն անուոցն է Եսեկիլդան: Սպանիական հաւատաքնութեան կան որոնք ժամանակէ առաջ ծե-րանալով չեն կրնար իրենց ծա-րաւանքը մնուցանել բոտ պահա-ջի և հեռանալով: Երբեք իսկ իր-լայ պահանջներն:

5.— Մոզսէ Մարգարէն որբան՝ իմ վաղուց մեկնած ըլլալ այս աշ-խարհէն, այսու հանդերձ իր ծանօթ վարդապետութիւնը միշտ կը մնա-յանայ, ծնծի տակ կը ստիպեն բարձ-րանայ ձողին վրայ: Դեռուրին զիստ մըն է այս:

Իսկ պատմութեանու ամենէն ա-նուոցն է և նուազ անգութ Սպան-նութիւնը: Արտարական մը զեռ-դակը կը փակէ յանցաւորին աչքե-րը: Ես սակայն ատուր պ զանազան ձեռքերով: Սպանութեան ամենէն հաւատարմ կը գործադրուած է Պոպով կղզիին մէջ: Խուսք մը աք-սարականներ, որոնք մերժած էին աշխատանքի երթալ, դիւրեւորե-րու հակողութեան տակ այրուե-ցան իրենց տաղաւարին մէջ: Երբ բոցը պաշարելու մը ըսողով չէնք, զիստները գուր ցտուկանա-լու: Եստեաներէն: Գիտակի տեղա-տարաի մը և 400 մարդ մեռան այս-պէս:

Եւ հիմա կը հարցնէք թէ բոլոր այս բաները, Սպանութեան կղզի-նեցի զիստայն այս կանանք, ան-ժանօթ կը մնան Մոսկուայի Ընդ-հակառակը, ոչ միայն Մոսկուան գի-ւնէն այս ամէնը այլ նաև կը քաջա-լեւէ: Երբ փախուցանուի, իր ձեռ-բակալուի անտառին մէջ, ձեռքա-կալովին կը տրուի պարկ մը ալիւր և 25 բուրձի իւրեւ վարձատրութիւն: Աքսորականներու սպանութեան զէպքերը անպատմ կը մնան:

Արտարականը դիւրին է: — Երբ փախելը պարկին՝ Ահա թէ հ-յո՛ւն այնքան շատ են սպանուե-թեան զէպքերը Մոսկուայի կղզի-ներուն մէջ: Աքսորական մը կը պատմէ թէ, 1929ին, քաղաքական-ներու թիւն էր 29,000 և զարնան իշխեր էր 9,000: Անօթութիւնը, ցուրտը, ժամտարմանը, իրդատալը և չարարականները սպանեալ էին զանոնք: Թմբիկ մտաին կեղևներով չիտեան «պաշտօններ» (կոշիկ) չեն որ ցրտառութիւն, հիւանդութիւն և մահ կը պատճառեն, ոչ ալ ցը-նութիւնները՝ որոնք մարմինը չեն ծածկել: Այս չէկիտին հրաման-մերկայալու: ձիւնին տակ, կամ ի-սայու գնդակի մը հարուածով...

(Վերջ)

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Ա Մ Ե Ն Ո Ւ Ն

1.— Ո՞վ է դիտու «Larousse» շատարանի Ա. կողմի վրայի աշ-խատ խորհրդաւոր պատկերը, որ աղջիկ մը իր ձեռքին բռնած ծաղի-կը ամէն հոգի կը գրուէ: Ասիկա չնամէր կատարելագոյն մեր վիճա-կին, որ ճակատագիր-դիտութիւն իր ձեռքին պիտի բռնած՝ մեզ հազար հոգեւոր կը գրուէ շարունակ:

2.— Ոչխարի հովիւները շատ անգամ շատ աւելի հոգածու եւ ու-չաղիք են իրենց հօտին, քան ինչ որ ինչ յաճախ մարդ-դիտարներու հովիւները:

3.— Կը յանձնարարենք և կը խրատենք լմեր: Ընդհանրաւ երդա-րիկները եւ քոյրիկները որ փոխա-նակ ուրիշները բարեխիտեւ հա-մար ենթագոծած փորձեր ընկու-ինքզինքնին բարեխիտեն:

4.— Յիգիթական թէ բարոյա-կան գործարանատրութիւնները կան որոնք ժամանակէ առաջ ծե-րանալով չեն կրնար իրենց ծա-րաւանքը մնուցանել բոտ պահա-ջի և հեռանալով: Երբեք իսկ իր-լայ պահանջներն:

5.— Մոզսէ Մարգարէն որբան՝ իմ վաղուց մեկնած ըլլալ այս աշ-խարհէն, այսու հանդերձ իր ծանօթ վարդապետութիւնը միշտ կը մնա-յանայ, ծնծի տակ կը ստիպեն բարձ-րանայ ձողին վրայ: Դեռուրին զիստ մըն է այս:

6.— Արդի հայ երիտասարդու-թեան կարծիք մէկ մասը ինք-զինքը կամաւ կ'արքէ՛ «Պէնկալան» բողբու պէս, անոնց ունէ հետք ձգելու:

7.— Մեր մէջ ձեռնակեղէն փո-խելէն շատ աւելի անհրաժեշտու-թիւն մ'է անուր և մականուր փո-խելը:

8.— Երբ-երիտասարդներ կան, որոնց մէջ հաւոր հարկի երիտա-սարդաներու հետ չեմ փոխել:

9.— Եթէ հայ երիտասարդներ հայ աղջիկներու հետ ամուսնանալով 100ին տասը դժբաղդ են, արեւոք ոչ-հայ աղջիկներու հետ ամուսնա-ցողներուն 100ին բանին երջանիկ են:

10.— Իմաստունին է տրուած անգիտած պատահութեանն օգ-տուի կամ պատենութիւն տեսե-ծել: Իսկ խիտարին համար ամեն-եղ, ամեն բան և ամեն դուր ընդ միշտ օտարութիւն:

29 | 9 | 1931

Հայկ

Տօք. Խ. Գրիգորեան

Հիւանդ կ'ընդունի իր սեփական տան նոր դարմանատուն մէջ, ամէն օր ժամը 8—6:

Նոր քիմիքի հասցեն.—

Հիւ գարնանատան ծոտ, Նէ՛ր քաղաք թրամայի գիծի վրայէն զէպի Գարնանի մը դարձող մեծ ճամբու վրայ (Իպրտիմ փայտի-ղոց) ձախ կողմը:

Վարձու սենեակներ

Պատեա թաղին մէջ, ճիշդ հան-րակառքի գիծի վրայ երկու կամ երեք օդատուն սենեակներ վարձու են:

Տան հասցեն.— Պատեալի սքա-րանին կից, նորաշէն քաղաքագե-տական հիւանդանոցին դիմաց, թիւ 217 տան երկրորդ յարկը:

ՀԵՏԱՔՐԹԻՐ ՆՕԹԵՐ

ՀԵՏԱՔՐԹԻՐ ՆՕԹԵՐ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌԻԼԼՈՐԸ

Ընդհանուր պատերազմի միջո-ցին Միացեալ Նահանգներու տե-ղեկատուութեան դի-անը կատարու-ող հազարագոյն Հէրոլդը Սթրայթ, վերջերս հրատարակած է ԱՄԵՐԻ-ԿԱՅԻ ՍԵՒ ՍԵՆՆԱԿԸ անուն գիրք մը, որ կը պարունակէ կարգ մը զգոյացունց յայտնութիւններ:

Այդ գիրքի ամենահետադէր յայտնութիւններէն մէկն է Դաշ-նակից տէրութեանց կողմէ նախա-նա՝ Ռալֆին զէմ կազմակերպուած քաղաքացիութիւնները:

Ամերիկացի հաղաբարպետը հետե-ւեալ կերպով կը ներկայացնէ զէպ-ը:

«Որ մը ձեռքս անցաւ չիքրով գրուած հետագիր մը. անմիջապէս լուծեցի Դաշնակից տէրութեանց նախագահ Ռալֆին կամ թունա-ւորելով և կամ ալ ստալի մէջ ինք-լուէնստի միջոցով զինով մեղցնե-լու որդուս տուած ըլլանին լուր կը տրուէ: Լաւատու միւս ամենա-վրտապէսներէն մէկն էր: Դաշնա-կիցներու այս գործը ինչպէս կազ-մակերպած և կարգադրած ըլլալը յայտնի չէ: Նախագահ Ռալֆին Գարիդ հասնելէն վերջ հիւանդացաւ և աղջ հիւանդութեան պատճառաւ մեռաւ: Կասկածչկալ որ Ռալֆին մահին պատասխանատու են Դաշ-նակիցները:

ՄԻԼԻՈՆՆԵՐՈՒ ՊԱՐԸ...

Նիւ Եօքքէն կը հաղորդեն.—

Մայիս 25ին մեռաւ յայտնի մի-լիոնատէր Փէյն Լուիսին, որուն ունեցածին արժէքը կը հաշուուէր 239,301,017 տոլար: Կտակը գոր-ծադրեցաւ երկու տարի յետոյ, երբ հանգուցեալին հարստութիւնը աւելցուած էր 52,721,270 տոլարով, որուն 42,306,372ը արդիւնք էր արժեթուղթերու գիներուն բարձ-րացման:

Այս դուժմարէն 220000 մոտ յար-տնուած է իւր տուրք: 67 միլիոն 704,063 տոլար չուիրուած է բարե-նպատակ ձեռնարկներու:

Մնացեալ գուժարին գլխաւոր րաժիւնները ստացած են այրի-ստիկնէն Հէյն Հէյ Լուիսին՝ 63,914-098 տոլար, որդին՝ ձախ 31,551,-408, Դուստրը՝ ձախ Լուիսին՝ Փէյ-սըն՝ 31,551,408, փեսան՝ Չարլզ Ս. Փէյսըն՝ 3,286,605, և ուր:

Հաստատութիւններ, որոնք կ'օգտուին այս կտակէն, են՝

Ն. Եօքքէն Հիւանդանոց 21,621,593

Ն. Եօքքէն Դարաբարներ 7,200,531

Գործը Համալսարանը 3,286,605

Եւլի Համալսարանը 3,285,605

Կրթիւն Դպրոցը 1,314,642

Հիւանդանոցը 657,321

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԸՄԲԻՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԻԱՍՏԱՆԻ

Մ Ե Ձ

ԿՈՒԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀՆԴԻԱՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵԻ

Համալսարանական տրագիք

Լոնտոն 30 Սեպտ.— Միջոցեալ Կլոր Սեպտի համաժողովը Լոնտոն կը գումարուի, կը հաղորդուի թէ Քալիֆի իշխանութեան հոգին վրայ ընդհարուինք տեղի կ'ունենան մասնատականներու և հնդիկներու միջև:

Այս շարժումը մաս կը կազմէ այն մասնատական ծրագրին որ Հիւսիսային հնդկաստանի վրայ հնդիկ ազդեցութեան վերջ ապ կը ձգե-տի և որ կը բազմայ այդ շրջանի մէջ կազմել զուտ մասնատական պե-տութիւն մը և այդպէս հոտատուել զօրաւոր մասնատական զօրք մը բազմացած Աֆղանիստանէ, Թուրքիայէ, Պակիստանէ և Եգիպտոսէ:

Սրինակար, 30 Սեպտ.— Այստեղէն 32 միլիոն հոտ գտնուող Ա-նան ըլլալով գինուորական պահակներուն վրայ, այս վերջինները կրակ բացին և 19 հոգի սպաննուեցան:

Պոմպէյ, 30 Սեպտ.— Սրինակար (Քալիֆ)ի մէջ շատ բուռն ընդ-հարուներ տեղի ունեցան, մասնատականներու և հնդիկներու միջև: Այս քաղաքին մէջ 15000 ըմբոստներ գլուխ վերցուցին հնդիկ Մահարա-ճա Սր շարի Սինի կ'զէմ եւ անոնց միացան ուրաք գիծեր գրեցին եկող մատաւարապէս 13000 զինուած մարդիկ:

Կը կարծուի թէ այս ըմբոստութիւնը Աֆղանիստանի նախկին թագաւոր Ամանուլլահ եղբոր ինքնութեան գործն է, որը կ'ըսուի թէ աչք տնկած է Քալիֆի դահլին:

Հաստատուել չըջանակներ կ'ենթադրեն թէ այս ըմբոստութիւնը մաս կը կազմէ համալսարանային շարժման մը որուն շարժառիթն է հնդկական խնդրին լուծման համար Անգլոյ թագուն շնջեցուն զէմ զգուարութիւններ յարուցանել:

Պոմպէյ, 30 Սեպտ.— Հեռագրական լուր մը կը հաղորդէ թէ Թա-քալին գինուորական ուժերը յաջողի են ցրուել քաղաքին զրան տակ հաւաքուած 15000 ըմբոստները:

Ռալի յեռագրական լուր մը կը կ'ըսէ թէ մասնատական ըմբո-սներու թիւը կը հասնի այժմ 50,000ի: Թէպէտեւ անոնք խեղճուկակ կերպով զինուած են, սակայն կազմութիւնը մտահոգչ կ'երևայ:

ՀԵՏԱՔՐԹԻՐ ՆՕԹԵՐ

Ս. Նչան, Ազգ, Երկսեռ վարժարանի ուսուցչական կազմը լրաց-ւած և ուժեղացուած է նոր ծեղով:

Ֆրանսիայի համար հրաւիրուած է համալսարանական մը, իսկ Մանկագրութեան համար փորձառու վարիչ-մանկագրութեան պատմուհի մը:

Արձանագրութիւններ կ'սկսին անոյց 21ին, առաւօտեան մարդ 9—12, հետք վերջ 3—5: Վար

